

Kuruluşundan
Bugüne

AK Parti

Kemal İnat, Ali Aslan, Burhanettin Duran

Diş Politika

SETA

KURULUŞUNDAN
BUGÜNE

AK PARTİ

DIŞ POLİTİKA

KEMAL İNAT, ALİ ASLAN, BURHANETTİN DURAN

SETA

Kemal İnat

Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi ve aynı üniversitede Ortadoğu Enstitüsü'nün müdürüdür. *Dünya Çatışmaları*, *Ortadoğu Yıllığı* ve *Türk Dış Politikası Yıllığı* kitaplarının editörleri arasında yer alan İnat, *Türkiye* gazetesinde dış politika yazıları yazmaktadır.

Ali Aslan

University of Delaware'de (ABD) Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler okudu, 2012 yılında aynı üniversiteden doktora derecesini aldı. SETA İstanbul'da Toplum ve Medya Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırmacı olarak çalışmaktadır. Çalışma alanları arasında uluslararası tarihsel sosyoloji, Türk dış politikası ve uluslararası siyaset yer almaktadır.

Burhanettin Duran

Prof. Dr. Duran SETA Genel Koordinatörü ve İbn Haldun Üniversitesi'nde öğretim üyesidir. Pek çok kitabın editörlüğünü yapmıştır. *Türk Parlamento Tarihi* (3 cilt) kitabının yazarıdır. *Sabah* ve *Daily Sabah* gazetelerinde köşe yazarı olan Duran'ın İslamcılık, Türk düşünce tarihi, Türk dış politikası, Avrupa, demokrasi ve sivil toplum konularında İngilizce ve Türkçe çalışmaları bulunmaktadır.

SETA Kitapları 29

ISBN: 978-975-2459-87-8

© 2018 SET Vakfı İktisadi İşletmesi

Bu kitap Aralık 2017'de *AK Parti'nin 15 Yılı: Dış Politika* ismiyle 4.000 adet basılmıştır.

2. Baskı: Temmuz 2018, İstanbul

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Editör: Mehmet Akif Memmi

Düzeltili: Mustafa Said İşeri, Bahar Albayrak

Tasarım ve Kapak: Hasan Suat Olgun

Baskı ve Cilt: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA Kitapları

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org

İÇİNDEKİLER

TAKDİM

I. BÖLÜM

DIŞ POLİTİKANIN ÇERÇEVESİ

TÜRK DIŞ POLİTİKASINI ANLAMAK İÇİN KAVRAMSAL BİR ÇERÇEVE: OTONOMİ ARAYIŞI	17
ALİ ASLAN	
TÜRKİYE DIŞ POLİTİKASININ AK PARTİ DÖNEMİNDE YENİDEN YAPILANDIRILMASI	41
MUHİTTİN ATAMAN	
ORTADOĞU'DA GELENEKSEL REKABET Mİ BÖLGESEL DİZAYN MI?	61
UFUK ULUTAŞ, BURHANETTİN DURAN	
AK PARTİ DIŞ POLİTİKASINDA UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜ UYGULAMALARI	85
TALHA KÖSE	

II. BÖLÜM

KÜRESEL GÜÇLERLE İLİŞKİLER

TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİNDE "EKSEN" SORUNU	109
KEMAL İNAT, MUSTAFA CANER	
İŞ BİRLİĞİ VE KRİZ İKİLEMİNDE TÜRKİYE-RUSYA İLİŞKİLERİ	135
ÖZGÜR TÜFEKÇİ	
TÜRKİYE-ÇİN İLİŞKİLERİ: GÜÇLÜ SİYASİ İRADE VE İSTİKRAR	155
KADİR TEMİZ	

**UYUMDAN GÜVEN BUNALIMINA
TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ** 171
FİLİZ CICIOĞLU, HÜSNA TAŞ YETİM

**TÜRK-ALMAN İLİŞKİLERİNDE
DENGE ARAYIŞININ GETİRDİĞİ KRİZ** 195
ÖMER YILMAZ

TÜRK-İNGİLİZ İLİŞKİLERİNDE GÜVEN TAZELEME 221
İSMAİL EDİZ

III. BÖLÜM ORTADOĞU İLE İLİŞKİLER

**SURİYE SAVAŞI VE ABD'NİN GÖLGESİNDE
TÜRK-İRAN İLİŞKİLERİ** 239
KEMAL İNAT, MUSTAFA CANER

**BAĞDAT VE ERBİL ARASINDA
İRAK'TA DENGE SİYASETİ** 263
ALİ BALCI, İSMAİL AKDOĞAN

**REKABET VE İŞ BİRLİĞİ SARKACINDA
TÜRKİYE-KÖRFEZ İLİŞKİLERİ** 281
ABDULLAH ERBOĞA

**ARAP İSYANLARI SÜRECİNDE
TÜRKİYE-MISIR İLİŞKİLERİNİN DÖNÜŞÜMÜ** 297
İSMAİL NUMAN TELCİ

**NORMALLEŞMEDEN GERİLİM VE ÇATIŞMAYA:
TÜRKİYE-SURİYE İLİŞKİLERİ** 317
RAMAZAN ERDAĞ

**KRİZDEN NORMALLEŞMEYE:
TÜRKİYE-İSRAİL İLİŞKİLERİ** 337
MUSTAFA CÜNEYT ÖZŞAHİN

IV. BÖLÜM
BÖLGE POLİTİKALARI

TÜRKİYE-ORTA ASYA İLİŞKİLERİNDE SINIRLI İŞ BİRLİĞİ	357
YAŞAR SARI	
“BÖLGESEL SAHİPLENME” EKSENİNDE TÜRKİYE’NİN BALKAN POLİTİKASI	381
SEMA KIRCI	
GÜNEY KAFKASYA İLE İLİŞKİLERDE İMKAN VE SINIRLAR	403
ÜNAL TÜYSÜZ	
AB’NİN GÖLGESİNDE TÜRKİYE’NİN KIBRIS POLİTİKASI	427
ENES BAYRAKLI, HACI MEHMET BOYRAZ	

V. BÖLÜM
DIŞ POLİTİKADA SERT VE YUMUŞAK GÜÇ

SAVUNMA SANAYİNİNDE “YERLİ” VE “MİLLİ” ÖZERKLİK	449
MERVE SEREN	
TÜRKİYE’NİN İSTİHBARAT VE SİBER GÜVENLİK POLİTİKALARI	473
ERSİN ÇAHMUTOĞLU	
BİR DIŞ POLİTİKA ARACI OLARAK TÜRKİYE’NİN DIŞ YARDIMLARI	491
VEYSEL KURT	
TÜRKİYE’NİN KAMU DİPLOMASİSİ POLİTİKASININ YÜKSELİŞİ	509
OĞUZ GÜNGÖRMEZ	
TÜRKİYE’NİN DIŞ TÜRKLER SİYASETİNİN DÖNÜŞÜMÜ	531
KAZIM KESKİN	
YAZARLAR	553

TAKDİM

AK Parti iktidarı boyunca Türk dış politikasının nasıl şekillendiğine bakıldığında ilk göze çarpan özellik Türkiye'nin ekonomik ve askeri kapasitesinde yaşanan artışın dış politikaya yansıtılması çabasıdır. Özellikle 2003-2008 yılları arasında yaşanan hızlı ekonomik büyüme ile imkanları artan Türkiye dış politikada bilindik kalıpların dışına çıkmaya, daha bağımsız ve aktif bir dış politika izlemeye başlamıştır. 2008-2009 dünya ekonomik krizi, 2010 sonunda başlayan Arap İsyanları'nın Ortadoğu'yu istikrarsızlaştırması ve 2013 yılındaki Gezi Parkı Şiddet Eylemleri'yle başlayıp 17-25 Aralık ve 15 Temmuz darbe girişimlerine uzanan iç politik türbülansın etkisiyle dış politikadaki hareket alanı daraltılmaya çalışılan AK Parti yönetimi bu meydan okumalara karşı arkasında duran milletin desteğiyle daha aktif bir dış politikaya yönelmiştir. 15 Temmuz darbe girişiminin yenilgiye uğratılmasının hemen ardından Fırat Kalkanı Harekatı gibi büyük bir sınır ötesi operasyonu gerçekleştirmiştir.

Türkiye'nin AK Parti döneminde artan ekonomik ve askeri kapasitesinin yanında darbe girişimi sonrasında yapılan tasfiyelerle ordunun millî karakterinin artırılmasının da mümkün kıldığı Fırat Kalkanı Harekatı'yla Ankara yeniden bölgesel güç gibi hareket etmeye başlamış ve sınırının ötesinde kendi güvenliğine tehdit oluşturan gelişmelere sessiz kalmayacağını göstermiştir. Türkiye'nin, Suriye'nin yanında Irak'taki gelişmelere sessiz kalmaması ve özellikle Kuzey Irak'ta asker bulundurmaya devam etmesi de bölgesel güç olmanın gereklerindedir.

AK Parti döneminde Türkiye'nin bölgesel gücün ötesine geçmeye çalışarak Mısır, Libya, Tunus, Katar ve Somali gibi ülkelerde etkisini artırmaya çalışması ise kısmen başarılı olmuştur. AK Parti yönetiminin Türkiye'nin sınırdaş olmadığı bu ülkelerle yakın ilişkiler kurma çabaları söz konusu ülkeleri kendi nüfuz alanı içerisinde gören bazı bölgesel ve küresel güçleri rahatsız etmiş ve müdahalelerle karşılaşmıştır. Mısır'da Türkiye ile yakın iş birliği içerisine giren Muhammed Mursi yönetimi bir darbeyle iktidardan devrilirken Tunus'ta yine Ankara'ya yakın olan Nahda Hareketi iktidardan uzak tu-

tulmaya çalışılmış, Ankara'nın Libya, Katar ve Somali ile ilişkileri ve bu ülkeler üzerindeki etkisi sınırlandırılmak istenmiştir. Katar krizi sırasında bu ülkeye yönelik talepler arasında Türk askeri üssünün kapatılmasının da yer alması Türkiye'nin bölgesel gücün ötesine geçmeye çalışan çabalarından duyulan rahatsızlığın açık göstergelerinden birisini oluşturmuştur.

AK Parti döneminde Türkiye'nin özellikle Batılı ülkelerde rahatsızlık uyandıran bir başka uygulaması ise “çok boyutlu dış politika” yaklaşımı çerçevesinde Arap İsyancı'nın başlamasına kadar İran, Irak ve Suriye gibi ülkelerle geliştirdiği yakın iş birliğiydi. Özellikle ABD ile ciddi sorunları olan İran ve Suriye ile ilişkilerin güçlendirilmesi ve 2009 başından itibaren Gazze saldırıları ve sonrasında Mavi Marmara saldırısını gerçekleştiren İsrail ile ilişkilerin gerilmesi Türkiye'ye karşı “eksen kayması” suçlamalarının yapılmasına yol açmıştır. Bu suçlamaları yapan Batılı çevreler AK Parti yönetiminin Türk dış politikasını bağımsız bir çizgiye oturtma arayışlarından vazgeçmesini ve yeniden Batı yörüngesine girmesini amaçlamışlardır.

Türkiye'nin Batı'dan gelen eksen kayması eleştirilerine rağmen dış politikasını kendi çıkarları doğrultusunda şekillendirmekte ısrar etmesi ise 2010'lu yıllarda ABD ve Avrupa ülkelerinden gelen baskının giderek artmasına yol açmıştır. Arap İsyancı'nın Ortadoğu'yu sürüklediği istikrarsızlık sonucu Türkiye'nin özellikle Suriye'de yaşadığı sorunlar Batılı çevrelerce Ankara'yı tedip etmek için bir fırsat olarak görülmüştür. AK Parti yönetimi “DEAŞ'a destek vermek” ve “nükleer silah yapmaya çalışan İran ile iş birliği yapmak” gibi birbirleriyle çelişen suçlamalarla itibarsızlaştırılmaya çalışılmıştır. Bu çevreler kendilerine Türkiye içinden de müttefik bulmakta zorlanmamıştır. Erdoğan, AK Parti ve Türkiye'ye karşı medya aracılığıyla yürütülen bu karalama kampanyasının dışarıdaki aktörlerinin temel amacı Ankara'nın dış politikadaki hareket kabiliyetini azaltmak, kendisini savunmakla ve içeride meşruiyetini kabul ettirmekle oyalamak olmuştur. Onlara destek veren içerideki aktörlerin amacı ise demokratik yarış sonucu deviremedikleri AK Parti'nin bu şekilde iktidardan uzaklaştırılmasıdır. Bu karalama kampanyasının önemli bir aktörü olan FETÖ'nün de AK Parti'nin dış politika çizgisinden rahatsız olan ABD ve diğer bazı Batılı ülkelerin Türkiye siyasetine doğrudan müdahalede kullandıkları etkili bir araç olarak karşımıza çıktığının altını çizmek gerekir.

ABD ve diğer Batılı ülkelerin Türk dış politikasını manipüle etmek ve baskı altına almak için gerektiğinde FETÖ ve PKK/PYD gibi terör örgütlerini desteklemeleri ve bu konuda direnç gösteren Erdoğan yönetimine karşı politikalarını FETÖ'yü kullanarak darbe girişimine kadar vardırmaları AK Parti döneminde Türkiye-Batı ilişkilerinin ciddi krize girmesine yol açmıştır. Aslında AK Parti'nin iktidarı devraldığı 2002 sonunda Türkiye'nin Batı ile ilişkileri oldukça iyi başlamıştır. Hatta 2005 yılında Türkiye'nin AB ile üyelik müzakerelerine uzanan süreçte Türkiye-Avrupa ilişkileri en parlak dönemlerinden birini yaşamıştı. Ancak 2005 yılında Almanya'da yapılan erken seçimle Türkiye'ye çok yakın politikalar izleyen Gerhard Schröder'in iktidarı bırakması ve yerine Hristiyan Demokrat Angela Merkel'in gelmesi Türkiye-AB ilişkilerinin bozulmasının başlangıcını teşkil etmiştir. Merkel'in ardından Fransa'da da Türkiye konusunda benzer fikirlere sahip Nicolas Sarkozy'nin 2007 yılında cumhurbaşkanı olması Türkiye'nin AB ile ilişkilerinde sorunlu bir döneme girilmesine neden olmuştur. Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkan bu iki lider taraflar arasında sorun çıkma ihtimali en yüksek olan Kıbrıs meselesini öne çıkararak bu konuda Ankara'nın kabul etmesi imkansız şartları sürmüş ve katılım müzakerelerinin pratikte durmasına yol açmışlardır. Türkiye'nin de özellikle ekonomik alanda attığı adımlar sonucunda Avrupa'nın desteğine olan ihtiyacının azalması her iki tarafın karşılıklı olarak birbirlerinden uzaklaşması sürecini hızlandırmıştır.

2015 yılında zirveye çıkan mülteci krizinin çözümü konusunda Türkiye ile iş birliğini artırmaya ihtiyaç duyan AB'nin yeniden yanaşma çabaları Ankara-Brüksel ilişkilerinde yeniden bir canlanma beklentisini ortaya çıkarsa da Almanya, Avusturya ve Hollanda gibi ülkelerde artan Erdoğan ve AK Parti karşıtlığı 2016 Mart ayında yapılan AB-Türkiye Zirvesi'nde kararlaştırılan vize muafiyeti ve üyelik sürecinin canlandırılması gibi konularda AB tarafının sözlerini yerine getirmemesine yol açmıştır. Bu zirve sırasında varılan anlaşmaya uygun şekilde davranıp Almanya başta olmak üzere Avrupa ülkelerinin sırtındaki mülteci yükünü hafifleterek bu ülkelerdeki aşırı sağcılara karşı mücadeleye büyük katkı sağlamasına rağmen Türkiye'ye karşı düşmanca politika devam etmiştir.

15 Temmuz'da Ankara Batı başkentlerinden beklediği desteği görememiş, dahası darbenin baş aktörü konumundaki FETÖ'ye kucak açılmıştır.

Türkiye'ye karşı ağır saldırılarda bulunan PKK'ya karşı toleranslı Avrupa politikaları sürdürülürken Avrupa Parlamentosu'nda Türkiye ile üyelik müzakerelerinin durdurulması yönünde tavsiye kararı alınmıştır. Yine 16 Nisan 2017 referandumunda Almanya ve onun nüfuzu altındaki ülkelerde siyaset ve medya dünyası "hayır" kampanyasına destek vermek suretiyle Türkiye'nin içişlerine karışan tutumlarını sürdürmüşlerdir.

Avrupa'dan farklı olarak ABD ile ilişkiler 1 Mart 2003 tezkeresi kriziyle birlikte çok daha önceden bozulmuş, o dönemde Amerikan yönetiminde etkili olan "neocoon"lar TBMM'nin aldığı karar yüzünden Irak'ın kuzeyinde Türkiye'yi rahatsız edecek girişimlerde bulunarak Ankara'yı "cezalandırma"ya çalışmışlardır. Bu dönemde giderek etkisini artıran Türkiye karşıtı lobinin "AK Parti hükümetinin devrilmesi" yönündeki çağrılarına rağmen Bush yönetimi Irak'ta artan güvenlik sorunlarının çözümü konusunda ihtiyaç duyduğu Ankara ile yakınlaşmayı tercih etmiştir. Bu yakınlaşmanın sonucu olarak Washington yönetimi PKK'ya karşı mücadelesinde Ankara'ya destek verirken Türkiye de Irak'taki Sünnilerin siyasal sisteme katılımını teşvik etmek suretiyle ABD'ye karşı direnişi azaltmalarını desteklemiştir.

2009 Ocak ayında ABD Başkanı olan Obama'nın İslam dünyası ve Türkiye'ye karşı ılımlı söylemleriyle birlikte Türk-Amerikan ilişkilerindeki olumlu hava daha da güçlense de Amerikan yönetiminin İran yaptırımları nedeniyle Türkiye'ye baskıyı artırması ve Arap İsyancıları döneminde demokrasi ve özgürlük talebinde bulunan halkların çağrılarını kulaklarını tıkaması ve özellikle de Suriye politikasını Esed yönetimiyle mücadele yerine PYD/PKK'nın desteklenmesine indirilmesi iki ülke arasındaki güvenlik ortaklığının temelinden sarsılmasına yol açmıştır. Suriye'deki kazanımlarından cesaret alan PKK Türkiye'deki "Çözüm Süreci"ni bitirerek terör eylemlerine yoğun bir şekilde geri dönerken onun Suriye kolu PYD'nin ABD'nin desteğiyle Türkiye-Suriye sınırının büyük bir bölümünü kontrol etmesi Ankara'da ciddi bir rahatsızlığa neden olmuştur. Türkiye'nin bütün uyarılarına rağmen PYD'ye desteğini artırarak sürdüren ABD yönetiminin bununla da yetinmeyerek 15 Temmuz darbe girişiminin arkasındaki FETÖ'yü desteklemesi iki ülke arasındaki gerilimi tırmandırmıştır. Böylece ikili ilişkilerdeki stratejik ortaklığın içi boşaltılmıştır.

Donald Trump'ın başkan seçilmesiyle Ankara ve Washington'da ikili ilişkileri toparlama gündemi oluşmuştur. Ancak birinci yılını dolduran Trump yönetimi de Obama döneminden kalan bürokratların Suriye ve DEAŞ politikasını devam ettirmeleri nedeniyle ilişkilerde yeni bir sayfa açamamıştır. Dahası Trump'ın İran'ı çevreleme politikası Suudi Arabistan, BAE ve İsrail önderliğinde İran karşıtı bir bloklaşmayı teşvik ederek Ortadoğu'yu ikinci bir kaos dalgasına sokmuştur. Dengeleyici bir bölgesel güç olarak Türkiye'nin bu bloklaşmanın sonuçlarını yönetmesi AK Parti'nin önündeki meydan okumaların başında gelmektedir. Ayrıca Soçi zirvesi ile Suriye iç savaşının etkilerini sınırlandırmaya çalışan Türkiye 2019 seçimlerine giderken Batı başkentleriyle gergin ilişkileri toparlama çabasını sürdürecektir.

Elinizdeki kitap AK Parti dönemi dış politikasını ülkeler, bölgeler ve seçilmiş konular etrafında incelemektedir. Bu dönem boyunca gerçekleşen gelişmeleri değişim, kriz ve yakınlaşma boyutlarıyla değerlendirmek iddialı bir hedefdir. Bu itibarla kitaptaki bölümleri bir araya getirirken amacımız AK Parti'nin dış politika perspektifi ve uygulamalarını genel bir çerçevede resmetmektir. Daha ayrıntılı çalışmalara öncü olması temennisiyle...

PROF. DR. BURHANETTİN DURAN

SETA Genel Koordinatörü

İstanbul - Aralık 2017

I. BÖLÜM

DIŞ POLİTİKANIN ÇERÇEVESİ

TÜRK DIŞ POLİTİKASINI ANLAMAK İÇİN KAVRAMSAL BİR ÇERÇEVE: OTONOMİ ARAYIŞI

ALİ ASLAN*

GİRİŞ

Türk dış politikası üzerine yapılan tartışmaların başında Türkiye'nin ne ölçüde bağımsız bir devlet olarak hareket ettiği ya da ne ölçüde fail olduğu sorusu gelmektedir. Bu sorunun cevaplanabilmesi için uluslararası siyasette devletlerin faillik dereceleri ve bundaki değişimleri takip etmemizi mümkün kılacak bir kavramsal çerçevenin ortaya konması gerekmektedir. Dolayısıyla bu çalışma öncelikle devletleri belli jenerik aktörler şeklinde kategorileştirmeyi mümkün kılacak bir kavramsal çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Daha sonrasında ise AK Parti döneminde Türkiye'nin faillik ve otonomi konusundaki karnesini tartışmaktadır.

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE FAİLLİK VE OTONOMİ

Faillik ve otonomi meselesinin temelinde bir devletin milli çıkar ve eylemlerini ne ölçüde kendi başına belirleyebildiği sorusu bulunmaktadır. Elbette bu sorunun oldukça basit bir yanıtı var: Bir devlet ne kadar güçlüyse çıkar ve eylemlerini de o ölçüde kendi başına belirleyebilir. Fakat bu cevap beraberinde iki soruyu daha gündeme getirmektedir: Birincisi bir devleti güçlü yapan nedir? Başka bir ifadeyle bir devletin gücünün kaynağı nedir? İkincisi bir devletin güçlü olduğunu nasıl tespit edebiliriz? Daha spesifik olarak bir devletin gücünü ölçerken devletin sadece kendine odaklanmak yeterli midir yani güç “mutlak” olarak mı ölçülür? Yoksa devletin gücü diğer devletlerin gücüyle ilişkisel ve karşılaştırmalı olarak mı tespit edilebilir yani güç “göreceli” olarak mı belirlenir?

Birinci mesele materyal ve düşünsel faktörler arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. Bir devletin gücünü belirleyen yalnızca materyal güç kapasitesi midir yoksa kimlik devletin gücünü belirleyen bir faktör olarak hesaba katıla-

* Dr., İbn Haldun Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

bilir mi? İkinci mesele ise devletin uluslararası yapılarla olan ilişkisini gündeme getirmektedir. Bir devletin gücü ölçülürken yalnızca kendi iç kapasitesi mi hesaba katılmalıdır yoksa birden fazla devletin mevcudiyetinin stratejik ve toplumsal bir ortamın varlığını işaret ettiği saptamasından yola çıkarak materyal ve düşünsel uluslararası yapıların bir devletin gücünün belirlenmesinde önemli bir faktör olduğu mu kabul edilmelidir?

Gerçekten de faillik ve otonomi meselesi uluslararası siyasetin çıktılarının hangi değişkenler tarafından belirlendiği sorusuna ilişkindir. Uluslararası siyaset yapısal şartlar altında aktörlerin yapıp ettikleri ve bunların etkileşiminin bir sonucu ise bu eylemlerin arkasındaki temel belirleyici değişkenler nelerdir? Aktör temelli değişkenler mi yoksa yapısal değişkenler mi daha belirleyicidir? Aynı şekilde bu değişkenler materyal bir nitelik mi gösterir yoksa düşünsel faktörlere mi dayanır?

Aktör-yapı ve materyal-düşünsel ikilikleri arasındaki etkileşim uluslararası siyasete bakışı belirleyen temel husus olarak karşımızda durmaktadır. Rakip uluslararası ilişkiler kuramları en temelde bu dörtlü şemada hangi alana vurgu yaptıklarına yani hangi değişkenlerin uluslararası siyasette çıktuları belirlediğine göre birbirlerinden ayrılmaktadır.¹ Aktör merkezli yaklaşımlar yapısal değişkenleri görmezden gelir ya da ikinci plana atarken yapısal yaklaşımlar da aktöre ait değişkenleri dikkate almama ya da ikinci plana atma eğilimi gösterir. Yine materyal yaklaşımlar düşünsel değişkenleri görmezden gelir ya da arka plana atarken düşünsel yaklaşımlar materyal faktörleri dikkate almama veya hut da ikinci plana itme yönünde hareket eder.

Netice itibarıyla ülkelerin materyal güç kapasiteleri ve bunun sistemdeki dağılımı, düşünsel yapılar ve devletlerin kimliği uluslararası siyaseti belirleyen dört kritik değişken olarak karşımızda durmaktadır ve her bir yaklaşım bu dört faktörden birini merkeze almaktadır. Peki bu dört faktörü tek bir analitik çerçevede bir araya getirmek mümkün müdür? Elbette bu çalışmada iddia edilen böylesi kadim bir meseleyi çözüme kavuşturmak değil sadece bu meselelerin bir yorumunu ortaya koymaktır. Daha spesifik olarak ele alacak olursak ulus-

¹ Bu “dört sosyoloji” için bkz. Alexander Wendt, *Social Theory of International Politics*, (Cambridge University Press, Cambridge: 1999), s. 1-46.

lararası siyasette bu dört faktör üzerinden devletleri belli jenerik kategorilere ayırıp uluslararası politikalarını açıklayabilir miyiz? Yine bir devletin zaman içerisinde bu kategoriler üzerinden değişimini yani farklı bir aktöre dönüşünü takip ederek dış politikasındaki kırılmaları takip edebilir miyiz?

Devletleri bu şekilde ele alabilmek için belli bir yapısal bütünlük içinde hareket ettiklerini görmek gerekir. Ancak bu yapısal ortamda devletlerin birbirinden ayrıştırılmaları mümkün olabilir. Peki bu bütünlük yani uluslararası sistem ne şekilde örgütlenmektedir? Uluslararası siyaset hukuki anlamda her ne kadar anarşik yani egemen eşitlik ilkesine dayansa ve kurumsallaşmış hiyerarşik bir düzeni reddetse de pratikte uluslararası siyasetin egemen devletin iç alanında olduğu gibi bir hiyerarşi öngördüğünü görmezden gelmek mümkün değildir. Nasıl ki devletin iç alanında bazı bireyler ve toplumsal gruplar hukuksal anlamda birbirine eşit ancak siyasal anlamda birbiriyle hiyerarşik bir ilişki içerindeyse –yani siyasal düzen içerisinde bazıları güç açısından daha alta diğerleri daha üstteyse– devletler de küresel iktidar sistemi içerisinde belli bir hiyerarşi içerisinde konumlanır. Devletler hiyerarşide basamakları yukarı doğru tırmandıkça yani failleştikçe daha otonom, alta doğru indikçe yani failliği azaldıkça dışarıya daha bağımlı hale gelmektedir. Başka bir ifadeyle yapısal sınırlandırmalar güç kapasitesi yüksek devletler üzerinde daha darken ve yapılar bu devletlere daha geniş fırsatlar sunarken güç kapasitesi düşük devletler üzerinde çok daha geniştir. İktidar basamaklarında yukarı doğru çıktıkça istediklerini daha fazla gerçekleştirme konumu elde ederken aşağı doğru indikçe karar ve eylemlerini kendileri şekillendirmekten uzaklaşmaktadır.

Anarşik yapıyı verili kabul edip en uç noktalara göz atacak olursak bazı devletler yapısal sınırlandırmalar karşısında herhangi bir irade ve söz hakkına, daha farklı ifade etmek gerekirse otonom bir varlığa dahi sahip değildir. Diğer tarafta ise belli bir devletin iradesi bizzat yapısal şartların kendisine dönüşebilir. Hegemonya ya da daha ileri düzeyde imparatorluk düzenleri tam olarak bu özelliği göstermektedir. Hegemon devlet kendisine bağımlı egemen başka bir devletin dış ve iç politikasını büyük oranda belirleyebilecek bir konuma sahip olabilirken imparatorluk kendisine bağımlı devletin çıkar ve eylemlerini belirlemenin ötesine geçerek siyasi varlığı ve egemen statüsüne etki edecek

bir konumda bulunur.² Dolayısıyla uluslararası siyaset –siyasetin varlığını hissettirdiği her alanda olduğu gibi– özünde bir irade mücadelesidir. Devletler uluslararası siyasette kendi kararlarını kendi başına verebilmek ve başkalarının kararlarını belirleyebilmek yani failleşerek otonomlaşmak ve hükmetmek adına iktidar mücadelesi verirler.

Özetle otonomi skalasında devletleri bir doğru üzerinde kategorileştirecek olursak bir uçta egemen bir varlığa dahi sahip olamayan devletler bulunur. İç politikasından dış politikasına tüm siyaseti dışarıya tarafından belirlenir. Bu devletlerin egemenliği olabildiğince nominaldır. Bu devlet tipini “negatif otonomi”ye sahip devlet tipi takip eder. Negatif otonomi kavramı uluslararası sistemde kurucu bir role sahip olmayan ancak belli düzeyde bir otonomluğu muhafaza edebilen devletlerin durumunu karşılıamaktadır. Böyle devletler uluslararası yapılar tarafından fazlaca zorlandıklarında dışarıya reaksiyon veren ancak bunun ötesinde bir varlık gösteremeyen devletlerdir. Bir sonraki noktada ise “pozitif otonomi”ye sahip devlet tipi yer alır. Pozitif otonomi uluslararası yapıları şekillendirebilen ve diğer devletler üzerinde belli düzeyde iktidar kurabilenlerin durumunu yansıtmaktadır. En uçta ise hegemon devlet ve de imparatorluklar yer alır. Bu yapılar diğer devletlerin otonom egemenliğini ele geçirme ve yutma eğilimleri gösterirler.

Bu perspektif özellikle Türkiye gibi uluslararası güç skalasında yerini değiştirme mücadelesi veren ve gücünü artırmak isteyen reformist devletlerin eylemlerini bütüncül bir şekilde anlama ve açıklamada kritik bir rol oynayabilir. Şüphesiz son yıllarda Türk dış politikasının en önemli meselesi Türkiye’nin uluslararası konumunu değiştirmek –kendisine nizam verilen değil nizam veren bir devlete dönüşmek– için çetin bir mücadele içerisine girmiş olmasıdır. Türkiye’nin kendi bakış açısından yapıp ettiklerini anlamının yolu Ankara’nın failliğini artırarak otonomlaşma mücadelesi vermesine odaklanmaktan geçmektedir. Başka bir ifadeyle Türkiye negatif otonom durumundaki bir devletten pozitif otonom durumundaki bir devlete dönüşme mücadelesi vermektedir.

² Uluslararası sistemin farklı modlarda organizasyonu için bkz. Stuart J. Kaufman, “The Fragmentation and Consolidation of International Systems”, *International Organization*, Cilt: 51, Sayı: 2, (1997), s. 173-208.

YAZARLAR

Abdullah Erboğa

Beykent Üniversitesi İşletme (ana dal) ve Uluslararası İlişkiler (yan dal) bölümlerinden mezun oldu. Yüksek lisans eğitimini Bahçeşehir Üniversitesi Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamladı. Halen İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda doktora çalışmalarına devam etmektedir. Çalışma alanları arasında bölgesel güvenlik, Körfez ülkeleri, ABD-Körfez ilişkileri ve Körfez güvenliği bulunmaktadır. SETA Strateji Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırmacı olarak çalışmaktadır.

Ali Balcı

Doç. Dr. Ali Balcı 2004 yılından itibaren Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde görev yapmakta ve burada lisans düzeyinde Uluslararası İlişkiler Giriş ve Türk Dış Politikası derslerinin yanı sıra lisansüstü düzeyde Postkolonyal Çalışmalar ve Postyapısalcılık ve Türk Dış Politikası gibi dersler vermektedir. *International Relations (Sage)*, *Ethnicities*, *Mediterranean Quarterly*, *Turkish Studies*, *Uluslararası İlişkiler* ve *Middle East Critique* gibi dergilerde makaleleri yayımlanmıştır. Aralık 2016'dan itibaren *Insight Turkey* dergisinin yardımcı editörlüğünü yapmaktadır. Türkiye'de Militarist Devlet Söylemi (Kadim Yayınları, 2011), *Dış Politikada Hesaplaşmak: AK Parti, Ordu ve Kemalizm* (Etkileşim Yayınları, 2015), *The PKK-Kurdistan's Workers Party's Regional Politics During and after the Cold War* (Palgrave Macmillan, 2017) ve *Türkiye Dış Politikası: İlkeler, Aktörler, Uygulamalar* (Alfa Yayınları, 2017) başlıklı kitapları yayımlanmıştır.

Enes Bayraklı

Viyan'a Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü lisans mezunu olan Enes Bayraklı aynı üniversitede Siyaset Bilimi alanında yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamladı. 2009-2010 yılları arasında İngiltere Nottingham Üniversitesi'nde doktora tezi için araştırmalarda bulundu. 2011-2013 yılları arasında Londra Yunus Emre Türk Kültür Merkezi'nde uzman ve müdür yardımcılığı pozisyonunda çalıştı. Aynı dönem içerisinde 2012 Ağustos-Aralık ayları arasında kurucu müdür olarak Bükreş ve Köstence Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde görev aldı. 2013 yılından beri Türk-Alman Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Aynı üniversitede Avrupa ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı Anabilim Dalı başkanlığı görevini yürütmektedir. SETA Avrupa Araştırmaları Direktörlüğü görevini yürüten Bayraklı'nın çalışma alanları arasında İslamofobi, Avrupa'da aşırı sağ hareketler, dış politika analizi, Alman siyaseti ve dış politikası bulunmaktadır.

Ersin Çahmutoğlu

Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunu olan Ersin Çahmutoğlu siber güvenlik alanında çalışmaktadır. 2015 yılında SETA Dış Politika/Güvenlik birimindeki staj döneminde uluslararası terörizm alanında çalıştıktan sonra 2015-2016 yıllarında çeşitli kurumlarda siber güvenlik alanında eğitimler almış ve seminerlere katılmıştır. 2013 yılından itibaren çeşitli gazete ve dergilerde yazan Çahmutoğlu halen siber istihbarat, sosyal mühendislik, siber terörizm, bilgi güvenliği, Nesnelerin İnterneti ve siber silahlar üzerine araştırmalarını sürdürmektedir.

Filiz Cicioğlu

Lisans eğitimini 2001 yılında Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamladı. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. "Avrupa Birliği'nin Siyasi Geleceği" isimli yüksek lisans tezini 2004 yılında tamamlayarak aynı yıl doktora eğitimine başladı. Doktora eğitimini "Sivil Toplum-Dış Politika İlişkisi Çerçevesinde Türkiye'nin Avrupa Birliği Politikasına Sivil Toplum Kuruluşlarının Yaklaşımı" başlıklı tezi ile Prof. Dr. Kemal İnat danışmanlığında 2011 yılında tamamladı. 2001 yılından 2011 yılına kadar Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde araştırma görevlisi, 2011 yılından bu yana da yrd. doç. dr. olarak görev yapmaktadır. Avrupa Birliği, sivil toplum-dış politika ilişkisi ve uluslararası örgütler alanlarında lisans ve lisansüstü düzeyde dersler vermekte olup bu konularda yazılmış bilimsel çalışmaları bulunmaktadır.

Hacı Mehmet Boyraz

2016 Haziran ayında Katip Çelebi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler (ana dal) ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (çift ana dal) bölümlerinden birincilik ve en üstün başarı (*summa cum laude*) ile mezun olan Hacı Mehmet Boyraz şu anda Türk-Alman Üniversitesi Avrupa ve Uluslararası İlişkiler programında yüksek lisans öğrencisidir. Temmuz 2016'da SETA Avrupa Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak göreve başlayan Boyraz'ın akademik ilgi alanları arasında Türk dış politikası, Avrupa siyaseti ve dış politikada yumuşak güç kullanımı yer almaktadır.

Hüsna Taş Yetim

2012 yılında Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2015 yılında Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yüksek lisans eğitimini tamamladı. Ağır-lıklı olarak Türk dış politikası, uluslararası ilişkiler teorileri ve güvenlik çalışmaları alanlarında çalışan Taş Yetim Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora eğitimine devam etmektedir.

İsmail Akdoğan

Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olan İsmail Akdoğan lisans eğitimini Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde 2005-2010 yılları arasında tamamladı. Bunun ardından 2010 yılında aynı üniversitenin Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başlayan Akdoğan 2013 yılında tezini savunarak buradaki eğitimini de başarıyla tamamladı. Daha sonra 2013 yılında Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Çalışmaları Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine başlayan Akdoğan Körfez ülkeleri üzerine yaptığı doktora tez araştırmasına devam etmektedir.

İsmail Ediz

İsmail Ediz lisans derecesini Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden aldıktan sonra Hacettepe Üniversitesi'nde yüksek lisans ve İstanbul Üniversitesi'nde de doktora derecelerini elde etti. Hellen Sakarya Üniversitesi Siyaset Bilgiler Fakültesi'nde akademik çalışmalarına devam etmekte olan Ediz'in Türkiye'nin ve Ortadoğu'nun sosyal ve siyasal tarihi ve Avrupa diploması tarihi üzerine çalışmaları bulunmaktadır.

İsmail Numan Telci

İsmail Numan Telci lisans eğitimini 2006 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, yüksek lisansını da 2008 yılında Almanya'da Hochschule Bremen'de Avrupa Çalışmaları alanında tamamladı. 2009 yılında Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora çalışmalarına başlayan Telci, "Mısır'da Devrim ve Karşı-Devrim Sürecinde İç ve Dış Aktörlerin Rolü: 2011-2015" başlıklı tezini 2015'in Kasım ayında tamamladı. Doktora araştırması kapsamında 2012-2013 akademik yılında Kahire Üniversitesi'nde misafir araştırmacı olarak görev yapan Telci'nin *Mısır Devrimi Sözlüğü* kitabı 2013 yılında yayımlandı. Halen Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü'nde müdür yardımcılığı görevini yürüten Telci aynı zamanda Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. SETA Dış Politika Araştırmaları masasında araştırmacı olarak görev yapan İsmail Numan Telci'nin araştırma alanları arasında Mısır siyaseti, Mısır'daki toplumsal hareketler, Körfez ülkelerinin dış politikaları, Arap devrimleri ve devrim teorileri yer almaktadır. Telci *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*'nin ve www.misirbulteni.com internet sitesinin editörlüğünü yürütmektedir.

Kadir Temiz

Kadir Temiz 2006 yılında Beykent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl İTÜ İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü Siyaset Çalışmaları yüksek lisans programına başladı. 2010 yılında "Konfüçyanizm ve Alternatif Haklar Teorisi" başlıklı tezi ile yüksek lisans derecesi aldı. Çin Hükümet Bursu kapsamında Çin Halk Cumhuriyeti Peking Üniversitesi Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü ve Şanghay Yabancı Diller Üniversitesi'nin Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde araştırmacı olarak bulundu. 2017 yılında "The Rise of China and the Middle East: Chinese Foreign Policy Toward Iran, Israel and Turkey, 2001-2011" başlıklı teziyle Boğaziçi Üniversitesi Atatürk Enstitüsü'nden doktora derecesi aldı. Halen Boğaziçi Üniversitesi Atatürk Enstitüsü'nde çalışmalarına devam etmektedir.

Kazım Keskin

1993 yılında Galatasaray Lisesi'ni bitiren Keskin lisans eğitimini Viyana Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde, yüksek lisansını ise aynı fakülte ve bölümde "İnsan Haklarının Uluslararası İlişkilerde Araçsallaştırılması: 2. Körfez Savaşı Örneği" konulu teziyle tamamladı. İyi derecede Fransızca ve Almanca bilen Keskin Avusturya ve Almanya iç siyaseti üzerine çalışmakta olup halen Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora eğitimine devam etmektedir.

Merve Seren

Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun oldu. Kara Harp Okulu Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Bölümü'nde başladığı doktora çalışmalarının ders aşamasını burada tamamladıktan sonra tez aşamasında Polis Akademisi Uluslararası Güvenlik Bölümü'ne geçiş yaptı. "Stratejik İstihbaratın Güvenlik Stratejileri ve Politikaları Açısından Yeri ve Önemi" başlıklı teziyle doktora çalışmalarını tamamladı. 2011'de National Democratic Institute ve Freedom House tarafından yürütülen "Legislative Fellows" programına kabul edildi. 2012'de Atlantic Council tarafından "Young Atlanticist" seçilerek GLOBSEC Forum ve NATO Chicago Zirvesi'ne katıldı. 2013'te Richardson Center'ın düzenlediği "First Middle East Generational Ambassadors Summit" programına seçildi. 2015'te Atlantic Treaty Association ve NATO Public Diplomacy Division tarafından ortaklaşa düzenlenen "Youth Ministerial Meeting" programına katıldı. Ayrıca 2017'de Münih Güvenlik Konferansı ile Köber Vakfı tarafından "Munich Young Leaders 2017" seçildi. 2005-2015 yılları arasında TBMM'de Parlamenter Danışmanı olarak görev yaptı. Bir dönem SETA'da görev yapan Seren kariyerini STM'de sürdürmekte ve güvenlik, savunma ve istihbarat konularında çalışmalarına devam etmektedir.

Muhittin Ataman

1992 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 1994-1996 yılları arasında Central Oklahoma Üniversitesi'nde yüksek lisans, 1996-1999 yılları arasında Kentucky Üniversitesi'nde de doktora çalışmalarını tamamladı. 2001 yılından 2014 yılına kadar Abant İzzet Baysal Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Bu süre zarfında bölüm başkanlığı, enstitü müdür yardımcılığı ve dergi editörlükleri gibi idari ve akademik görevlerde bulundu. 2012-2014 yılları arasında Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) Genel Sekreteri olarak görev yaptı. Aynı dönemde Yükseköğretim Kurulunda (YÖK) Başkan Danışmanı ve Dış İlişkiler Birimi Koordinatörü olarak çalıştı. 2014 yılından bu yana Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olan Prof. Ataman aynı zamanda *Insight Turkey* dergisi editörlüğü görevlerini de yürütmektedir. Ortadoğu siyaseti ve Türkiye dış politikası konularında yurt içi ve yurt dışında yayımlanan pek çok Türkçe ve İngilizce dergide ve derleme kitapta makaleleriyle katkıda bulunan Prof. Ataman *Dünya Çatışma Bölgeleri I-II*, *Türk Dış Politikası Yıllığı 2009* ve *Küresel Güç ve Refah* adlı kitaplar ile *Ortadoğu Yıllığı* dergisinin editörlerindedir. Daha çok Türk dış politikası ve Ortadoğu siyaseti konularında özellikle de Körfez ülkeleri hakkında akademik çalışmalar yapmaktadır.

Mustafa Caner

2010 yılında Uludağ Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Uludağ Üniversitesi'nde Kamu Yönetimi Bölümü Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. 2013 yılında "Sosyal Kontrol Kavramı Açısından Tıp Sosyolojisinin İmkanları" başlıklı tez çalışmasıyla yüksek lisans derecesini aldı. 2012 yılında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladığı Sakarya Üniversitesi'nde 2013 yılında Ortadoğu Çalışmaları alanında doktora eğitimine başladı. 2014 yılından beri Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü bünyesinde araştırma görevliliği ve 2017 yılından beri de aynı enstitüde müdür yardımcılığı görevlerini yürütmektedir. İran siyasi yapısı, İran iç siyaseti, İran dış siyaseti, İran siyasi kültürü konuları üzerine odaklanmakta, "İran'da Reform Hareketinin Doğuşu, Yükselişi ve Dönüşümü: Hatemi Dönemi" başlıklı doktora tezini yazmaya devam etmektedir.

Mustafa Cüneyt Özşahin

Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde, yüksek lisans eğitimini de Fulbright burslusuz olarak University of Missouri-Columbia Siyaset Bilimi Bölümü'nde tamamladı. 2015 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'ndan doktora diplomasını aldı. Araştırma konuları arasında Ortadoğu, uluslararası politik ekonomi, insan güvenliği ve demokratikleşme bulunan Mustafa Cüneyt Özşahin Necmettin Erbakan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde çalışmalarını sürdürmektedir.

Oğuz Güngörmez

Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 2014 yılında birincilikle mezun olmuştur. Şu anda Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. SETA İstanbul Avrupa Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak görev yapmaktadır. İlgilendiği araştırma konuları arasında Avrupa Birliği, Türkiye-AB ilişkileri ve Ortadoğu'da silahlanma yer almaktadır.

Ömer Yılmaz

2001 yılında Selçuk Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisansını Universität Kassel'de (Almanya) "Global Political Economy" isimli master programında 2006 yılında tamamladı. Doktora çalışmasını ise Universität Siegen'de (Almanya) Siyaset Bilimi alanında tamamlayarak siyaset bilimi doktoru (PhD) unvanını "magna cum laude" (yüksek onur) derecesi ile Şubat 2015'te kazandı. Akademik dergi ve kitaplarda yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır. İleri düzeyde İngilizce ve Almanca, başlangıç düzeyinde ise Arapça bilmektedir.

Özgür Tüfekçi

Dr. Özgür Tüfekçi Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesidir. Yüksek lisansını Sheffield Üniversitesi'nden Uluslararası İlişkiler alanında ve doktorasını Coventry Üniversitesi'nden Sosyoloji ve Uluslararası İlişkiler alanlarında alan Özgür Tüfekçi'nin çalışma alanları arasında Avrasyacılık söylemleri, milliyetçilik kuramları, ulus inşası, yükselen güçler ve jeopolitik teoriler bulunmaktadır. Tüfekçi'nin doktora çalışması *The Foreign Policy of Modern Turkey: Power and the Ideology of Eurasianism* ismiyle kitaplaştırılmış ve I. B. Tauris tarafından basılmıştır. Ayrıca Dr. Tüfekçi'nin Cambridge Scholars Publishing tarafından yayımlanmış *Eurasian Politics and Society: Issues and Challenges* ve *Domestic and Regional Uncertainties in the New Turkey* başlıklı iki editörlü kitabı da bulunmaktadır. Tüfekçi 2008 yılından beri İngiltere merkezli düşünce kuruluşu CESRAN International'ın kurucu Genel Direktörüdür. Aynı zamanda *Journal of Global Analysis*'in başeditörü ve *Caucasus International* dergisinin kıdemli editörüdür.

Ramazan Erdağ

2012 yılından itibaren Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden lisans, Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 2008 yılında yüksek lisans ve 2011 yılında doktora derecelerini almıştır. Lisans düzeyinde Türk Dış Politikası, Uluslararası İlişkiler ve Türk Siyasal Hayatı derslerinin yanında lisansüstü düzeyde Türk Dış Politikasında Güncel Konular ve Uluslararası Güvenlikte Güncel Konular derslerini vermektedir. *Libya in the Arab Spring: From Revolution to Insecurity* (Palgrave Macmillan, 2017) başlıklı bir kitabı bulunmaktadır.

Sema Kırıcı

Orta Doğu Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü bitirdi. Yüksek lisansını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde "Türkiye'nin Balkan Politikası" konulu çalışması ile yaptı. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde çalıştı. AK Parti Genel Merkez Kadın Kolları'nda Ekonomik İşler ve Dış İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcılığı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu Üyeliği, Genel Başkan Danışmanlığı ve Dış İlişkiler Başkan Yardımcılığı görevlerinde bulundu. 25. ve 26. Dönem Balıkesir Milletvekili ve TBMM Başkanlık Divanı Üyesi seçildi. İyi düzeyde İngilizce bilmektedir.

Talha Köse

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisansını Sabancı Üniversitesi Uyuşmazlık Analizleri ve Çözümleri programında, George Mason University Institute for Conflict Analysis and Resolution'daki doktorasını da "Re-Negotiating Alevi Identity: Conflict and Cooperation Narratives and the Constitution of New Alevi Identity" başlıklı tez ile tamamladı. SETA'da araştırmacı, SETA DC'de araştırma koordinatörü olarak çalıştı. İbn Haldun Üniversitesi'nde öğretim üyesidir.

Ufuk Ulutaş

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olan Ufuk Ulutaş Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde lisansını, Ohio State Üniversitesi Tarih Bölümü'nde yüksek lisansını ve Ankara YBU Uluslararası İlişkiler'de Suriye'deki DEAŞ varlığı üzerine doktorasını tamamladı. Kudüs İbrani Üniversitesi'nde İbranice ve Ortadoğu politikası dersleri aldı. Mershon Uluslararası Güvenlik Çalışmaları Merkezi'nde araştırma asistanı ve Melton Yahudi Çalışmaları Merkezi'nde önce Samuel M. Melton ardından George M.&Renée K. Levine araştırmacısı olarak çalıştı. Ohio State Üniversitesi'nde dünya tarihi dersleri verdi. SETA DC Ortadoğu Program Koordinatörlüğünü yürüttü. Mogadişu merkezli Heritage Institute for Policy Studies isimli düşünce kuruluşunun yönetim kurulunda yer aldı. Halihazırda SETA'nın Dış Politika Direktörü olarak görev yapan Ulutaş *Akşam* gazetesinde köşe yazmakta ve TRT Haber kanalında "Küresel Siyaset" isimli haftalık televizyon programını yapmaktadır. Ortadoğu siyaseti ve tarihi, İsrail siyaseti ve Yahudi tarihi, Türk dış politikası ve ABD'nin Ortadoğu politikası üzerine çok sayıda akademik makale ve rapor kaleme aldı. *The State of Savagery: ISIS in Syria* isimli kitabın yazarı olan Ulutaş'ın yoğunlaştığı konular arasında Suriye, Filistin, İsrail ve devlet dışı şiddet kullanan aktörler yer almaktadır.

Ünal Tüysüz

2010 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. Aynı üniversitede Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden 2014 yılında yüksek lisans derecesi aldı. 2014 yılında Sakarya Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak göreve başladı. Aynı yıl doktora eğitimine Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda başladı. Halen aynı üniversitede araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

Veysel Kurt

Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 2006 yılında mezun oldu. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda başladığı yüksek lisansını 2009 yılında tamamladı. Doktora çalışmasını İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı. Ortadoğu'da otoriteriyenizm, demokratikleşme ve asker-sivil ilişkileri konularında çalışan Kurt'un siyaset bilimi alanında yayımlanmış makaleleri ve yorumları bulunmaktadır.

Yaşar Sarı

Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Lisansını İstanbul Üniversitesi, yüksek lisans ve doktorasını da ABD'deki Old Dominion ve Virginia Üniversitelerinde tamamlamıştır. ABD, Kırgızistan ve Türkiye'de çeşitli üniversitelerde çalışmalar yapmıştır. Başta Orta Asya, Kafkasya ve Rusya konularında olmak üzere Türkçe ve İngilizce kitap bölümleri ve makaleler kaleme almıştır.

A

K Parti iktidarı boyunca Türk dış politikasının nasıl şekillendiğine bakıldığında ilk göze çarpan özellik Türkiye'nin ekonomik ve askeri kapasitesinde yaşanan artışın dış politikaya yansıtılması çabasıdır. Özellikle 2003-2008 arasındaki hızlı ekonomik büyüme ile imkanları artan Türkiye dış politikada bilindik kalıpların dışına çıkmaya, daha bağımsız ve aktif bir dış politika izlemeye başlamıştır. 2008-2009 dünya ekonomik krizi, 2010 sonunda başlayan Arap İsyanları'nın Ortadoğu'yu istikrarsızlaştırması ve 2013'teki Gezi Parkı Şiddet Eylemleri'yle başlayıp 17-25 Aralık ve 15 Temmuz darbe girişimlerine uzanan iç politik türbülansın etkisiyle dış politikadaki hareket alanı daraltılmaya çalışılan AK Parti yönetimi bu meydan okumalara karşı arkasında duran milletin desteğiyle daha aktif bir dış politikaya yönelmiştir.

Kuruluşundan Bugüne AK Parti: Dış Politika Erdoğan liderliğindeki AK Parti'nin dış politikasıyla ilgili kaynak niteliğinde bir çalışmadır. Kitapta dönemin dış politikasına dair teorik bir çerçeve sunulmakta ve Türkiye'nin küresel ve bölgesel güçlerle ilişkisi ele alınmaktadır.

KEMAL İNAT • ALİ ASLAN • BURHANETTİN DURAN • ABDULLAH ERBOĞA
ALİ BALCI • ENES BAYRAKLI • ERSİN ÇAHMUTOĞLU • FİLİZ CİCİOĞLU • HACI MEHMET BOYRAZ
HÜSNA TAŞ YETİM • İSMAİL AKDOĞAN • İSMAİL EDİZ • İSMAİL NUMAN TELCİ • KADİR TEMİZ
KAZIM KESKİN • MERVE SEREN • MUHİTTİN ATAMAN • MUSTAFA CANER • MUSTAFA CÜNEYT ÖZŞAHİN
OĞUZ GÜNGÖRMEZ • ÖMER YILMAZ • ÖZGÜR TÜFEKÇİ • RAMAZAN ERDAĞ • SEMA KIRCI
TALHA KÖSE • UFUK ULUTAŞ • ÜNAL TÜYSÜZ • VEYSEL KURT • YAŞAR SARI

